

Pri opisu Andrejevega napada na debelega majorja je zašel prevajalec v zagato, iz katere se je malce nespretno reševal. Tako pravi: ...delovno obleko sem zatlačil za naslonjalo zadnjega sedeža, telefonsko žico sem ovil okoli majorjevega vratu in jo privezal z vozlom za kljuko; v originalu pa je za oba prevajalčeva izraza, *delovno obleko* in *kljuko*, en in isti izraz, namreč *montirovka* (...montirovku vbil za spinku zadnega sidenija, telefonnyj provod nakinul na šēju majoru i zavjazal gluhim uzlom na montirovke).

Zaradi napačnega besednega reda je nastala zmeda pri: Preden so se ovedli in pričeli streljati z mitraljezom za avtomobilom (vejica!) sem bil že na ozemlju nikogar in se pentljal huje ko zajec med lijaki. Podobo *ko zajec med lijaki* je na prvi pogled tako razumeti, da so ti zajci med lijaki nekaj določenega, morda posebno nagli zajci; v resnici pa se *med lijaki* nanaša na vožnjo Sokolova. Državna nagrada (pravitel'stvennaja nagrada) ne pomeni nič drugega kot *odlikovanje*. Poleg *gostilne* in *okoli gostilne* bi prevedli s: pri gostilni, pred gostilno; tudi v nekaterih drugih primerih, ki jih tu ni vredno posebej navajati, beremo v tem prevodu slov. *poleg* za rus. *voze*, pri čemer je *poleg* pomensko ožji kot *voze*. — *Previdno sem ga položil v posteljo ... natovoril moko* (sgruzil hleb) — tu je pravilno ravno nasprotno od *natovoril*, namreč *iztovoril žito*, kar nam potrjuje tudi poprejšnja navedba, po kateri je Sokolov na poti k silosu z dečkom zavil domov in tovor šele potem odpeljal naprej v silos. *Telovadne hlačke* (trusiki) so tu navadne kratke hlačke, čeprav so kratke hlače lahko tudi telovadne in navaja Pretnarjev slovar *telovadne hlačke za trusiki*. — *Da bi me tam srečal* (vstrečat' menja) pomeni: da bi bil pri meni (46). *Seveda, ženske so dvignile krik, ljudje so se razbežali* (Baby krik podnjali, narod sbežalsja) bi bilo pravilno: Babe so zagnale krik, in ljudje so zdrli vkup.

Za konec bi omenil še: *Za sedaj pa še koračim po ruski zemlji* (A sejčas poka šagaem s nim po ruskoj zemle). Sokolov ne korači sam, če imamo v originalu s *nim*.

Franc Jakopin

## HRVATSKI ČASOPIS »JEZIK«

Rada bi na kratko seznanila bralce JiS s časopisom naše stroke, ki obravnava samo vprašanja knjižnega jezika. Izhaja že 8. leto v Zagrebu in ga izdaja Hrvatsko filološko društvo pod uredništvom J. Hama, M. Hrasteja in Lj. Jonkeja. Časopis ni strogo znanstven, ampak je namenjen predvsem praktičnim vprašanjem knjižnega jezika. Torej je po svojem namenu blizu JiS, po vsebini in po problemih, ki jih obravnava s različnih zrišči, pa je širši. Iz tega lahko sklepamo, da je v hrvatskem kulturnem središču knjižni jezik veliko bolj predmet znanstvenih razpravljanj kot pri nas. Vprašanje knjižnega jezika je sploh po svetu zelo aktualno, zlasti zaradi stilnih raziskav in pa deloma zaradi težnje, da se v strukturi jezika najdejo tiste zakonitosti, ki bodo pripomogle k uresničenju dokončne zamisli strojnega prevoda, in seveda, ker to zahtevajo vsakdanje kulturne in umetniške potrebe govora in pisanja, če se hočemo sporazumeti.

Dotaknila se bom samo člankov, ki se stikajo s problemi našega knjižnega jezika, a se bližajo rešitvam na problemsko razsežnost z različnih pogledov in smeri.

Zaradi sodobne tematike je tudi za nas izredno zanimiv Rogičev članek »Naš jezik u svetlosti društveno-privrednog preobražanja«; v njem se seznanimo z vzroki, ki delujejo na nagle, občutne spremembe povojnega pogovornega knjižnega jezika. Kako uravnati normo, da bo jezik živ in sodoben, po svojem besednem izboru in miselnem poteku pa čist in pristen? To je problem, ki po naglih družbenih spremembah vedno stopa v ospredje, a je dokončno nerešljiv. Vendar naloga jezikoslovcev je, da ga vsaj uspešno rešujejo. Ravnati se je treba spet po zmernem purističnem načelu in treba je v množici novega jezikovnega gradiva (tujke, sintaktični barbarizmi, aktivistične fraze, napačne stave predlogov itd.) oprezno izbirati tisto, kar je v skladu s duhom in razvojem srbohrvatskega jezikovnega razvoja — takšno je ob tem problemu tudi naše stališče. V novo smer podrobnejših raziskav, segajočih po eni strani v stilistiko, po drugi strani v sintakso, nas vodi Zivanović v članku »Dioba glagola po značenju«. Izhajajoč iz osnovne definicije glagola, je postavil dve temeljni skupini: evolutivno, za katero je značilna uporaba energije, in statično, ki jo označujejo dejanja ali stanja, pri katerih se ne troši energija. Tako gledanje na problem nas vodi do novih, širokih pomenskih raziskav glagola in v dojemanje neopaznih subtilnosti, ki se često v jeziku podzavestno javljajo. Prispevek istega

avtorja (1. št. 1960) »Podjela glagola po vidu«, je v nekem smislu nadaljevanje omenjenih ugotovitev. Iz obeh izzveneva obžalovanja vredna ugotovitev, da ni enotne znanstvene slovnice terminologije. Prav to je pogosto vzrok mnogih znanstvenih razhajanj beograjskih in zagrebških lingvistov. V imenovanem članku nam avtor na široko niza problematiko glagolskega vida v slovanskih jezikih na osnovi predmetne literature. Glagolski vid je namreč v slovanskih jezikih sestavni del glagolskega pomena, česar se prav zavemo šele pri prevajanju iz zahodnoevropskih literatur, kjer vlada drug princip. Na primerih »pisati, napisati« itd. dokazuje, da gre za pogled na glagolsko dejanje, ne pa za trajanje ali izvršitev glagolskega dejanja. Z docela druge strani se je lotil vprašanj knjižnega jezika Berus, ki nam ob svojem članku »O redu riječi u rečenici« razkriva široke, nove možnosti raziskovanja. To izredno zanimivo in posebno v umetniškem delu stilno važno sredstvo je neraziskano ne samo pri nas, ampak tudi pri drugih Slovanih. Pogoste sintaktične napake v tekstih, pojasnjuje avtor, nastajajo zaradi mešanja subjekta z objektom in obratno. Povzroča jih prav meja fleksijskih možnosti srbohrvatskega jezika. Avtor se naslanja na ugotovitev, da je razpored osnovnih pojmov odnosov v jeziku odvisen od morfološkega sistema posameznega jezika, in da jeziki z bogato fleksijo kažejo elastičnejšo razporeditev stavčnih členov kot jeziki z okrnjeno fleksijo ali brez fleksije. Pa ne samo besedni red, ampak tudi glas kot najmanjši jezikovni element v umetniškem delu često odloča o kvalitetni moči izraza, seveda na svoj način. O tem nas pouči tehten članek Babića »Glasovi u riječima i umjetničkom djelu«, ki je zanimivo pisan s stališča stilne interpretacije del, a je učvrščen na znanstven način s pomisleki lingvista. Gre za načelno vprašanje, ali je glas kot zvok izven jezikovnega sistema že sam na sebi simbol pomena, kar ni nov problem. Po razčlenitvi simbolne vrednosti glasov v onomatopoejskih besedah, sinestezijah itd. avtor zaključuje, da je glasovna simbolika mnogo manjša, kot kaže videz. Za ponazoritev gibanja v prirodi ni značilen samo posamezen glas, ampak glasovni sestav cele besede, kar je odločilno za onomatopoejo in za sinestezijo, ki še posebno daje jeziku veliko možnosti za raznovrstno spajanje pojmov. S tem postaja važno umetniško in stilno izrazno sredstvo. Vendar prevladujoči ali ponavljajoči se glas zunaj konteksta nima absolutne estetske vrednosti in to prav zaradi individualnega doživljanja sinestetikov, bodisi da gre za barve ali za glasove. Pa če se s tem sprijaznimo, da so glasovi neki simboli, problem prihaja spet do izraza v diahroniji in sinhroniji glasov in treba je priznati, da glasoslovne spremembe (vuk : vuče : vuci) podirajo temelje vsakemu čustvenemu sestavu glasovne simbolike. Kako naj rešimo vprašanje prevodov in slovarjev z glasovno simboliko? Z doživljanjem vsebine se ustvarja občuteno delovanje glasu in to mu daje vrednost, ki je po izvoru nima. Avtor sodi, da poedini glasovi nimajo čustvene vrednosti sami na sebi, ampak jo dobijo šele v zvezi s sosednjimi glasovi, z besedo in njenim pomenom, z besedo in stavčno intonacijo ter ritmom.

Bolj praktičnega pomena, a važna zaradi nazora o sestavi tujejezičnih slovarjev je Krešićeva ocena »Zorin Englesko-hrvatski rječnik«, kjer ob kratkem historiati hrvatsko-angleških slovarjev in analizi novega slovarja spoznamo zahteve in potrebe današnje prakse in novo zahodnoevropsko leksikografsko metodo. Kje je ključ za aktualnost slovarjev, da bodo ustrezali vsem raznovrstnim zahtevam? Predvsem v gradivu vsakovrstnih sodobnih publikacij, v večjem upoštevanju fraz, idiomov, strokovne terminologije, v izboru iz slanga itd., a vsemu temu je treba dati živ, primeren domači izraz, ne papirnate prevode.

Nadalje so po svoji ožji problematiki zanimivi polemični članki Brozovića. V prvem, »O pisanju stranih imena«, se izreka za podobno pravopisno rešitev, kot je naša, ker povzroča fonetični princip pri njih težave v pisavi in se tudi ne da dosledno izpeljati. V članku »O značenju i upotrebi riječi puk, narod, nacija i srodnih izraza« po vestni analizi poudarja važnost in jasnost najbolj vsakdanje terminologije, kar prihaja vedno bolj do izraza v nepravilni časopisni rabi, ki prinaša množico nesmiselnih tvorb in definicij; ob tem se avtor stika z Rogićevim problemom. S področja literarne teorije je posebno dragocen Čubelićev prispevek »Stilsko-izražajne karakteristike nar. pjesama iz razdoblja Narodne revolucije«, kjer z upoštevanjem različnih, zgoraj omenjenih aspektov lahko iz besednega gradiva izluščimo značaj, nazor, idejo ljudskega borca ter mešanje starih in novih ljudskih stilnih elementov. V članku M. Turića »Govorne vježbe na akademiji za kazališno umjetnost« spoznamo težavne strani in naloge retorike, ki zahteva harmonično povezavo govora z vsebino. Skratka, spet težnja, da se najdejo sestavine, ki so bistvene za kulturo govora.

Martina Orožen